

TORONTÁLI KÖZLÖNY.

— Kiadóhivatal: —

— Kiadói-Nyomda, —

— Nagyikindán. —

Egyesült „Kikindai Közlöny“ és „Felső Torontál“

— **POLITIKAI LAP.** —

Megjelenik: vasárnap és csütörtökön.

Előfizetési díj:

Póstán küldve, vagy házhoz hordva: Egész évre 14 kor
Félévre 7 kor. Négyedévre 3 kor. 50 fillér.

Egy szám 12 fillér.

Vásároljunk csak hazai iparterméket! Azt a kereskedőt, aki Magyarországon előállítható árukat külföldről szerez be, — ne támogassuk! Azon kereskedő hirdetéseit, ki üzletét hazai árukkal szerelte fel, a legolcsóbb áron közöljük.

Az új alakulás.

Írta: Dr. Horváth János.

Távol állunk minden rekriminációtól a történelemért. Örömmel fogadjuk a békés fordulatot bárkitől jöjjön is az, avagy bárkik állanak is a kormány élére. Sokkal nagyobbak a nemzeti föladatak e percben, mintsem e fölött tündönni lehetne, sokkal inkább azon legyen a nemzet és pedig egy szív-és lélekkel, hogy e vészes évek nyomai mihamarább amennyire lehetséges, elenyésztesse, hogy a pusztulásból a lehetőség szerint új virány fakadjon,

Minden lehetőség megvan, minden eszköz a nemzet kezébe jutott erre nézve. Az uralkodó, ki 1867-ben fényes jelét adta annak, hogy a kibékülést és az új politikai irányt komolyan veszi, ki minden alkalommal jelét adta annak, hogy szakított a politikai múlttal, mely annyi vészt hozott a hazára és a monarchiára, nem akadály a nemzet haladási törekvéseinek. Az uralkodó, ki a Rákóczi hamvak hazahozatalára beleegyezését adta, ki Kossuth Lajos fiát meghívta miniszterének, nem ellentéte a nemzet óhajainak, de az uralkodó azt is tudja, hogy a magyar nemzetnek vannak oly kétségbevonhatatlan elismert jogai is, melyek megvalósulásra várnak, de amelyek megvalósulását nem közjogi, de egyéb politikai akadályok gátolják. E fölött folyt az összeütközés, ez idezett elő csaknem komoly válságot. A politikai eszély elvégre is győzött, alkotmányos életünk folyama újból a rendes mederbe terelődik s újból megnyíl a lehetőség, hogy a fejlődés folyamatán belől idő és körülmények szerint a nemzet óhajai valósuljanak.

Nem is a közjogi kérdések okoznak nekünk fejfájást, hanem a nemzeti lét feltételeinek elhanyagolása. A közjogi nagy óhajok megvalósultak, mint 1688-ban és után az angoloké, megfogjuk érni a pártok váltakozó uralmát, hogy ezentúl a nemzet mindenkor többségének szellemében vitessék a kormányzat, mindennek előfeltételei meg vannak a magyar közjog lényegében. Nem is ebben vagyunk mi hátra, hanem azt mulasztottuk el megfigyelni, hogy körülöttünk az utolsó négy évtizedben egész

Európa átalakult, a nemzetek iránya, életmódja, gondolkodása teljesen átváltozott, új eszmék, új irányok keltek életre, új kívánalmak merültek fel, melyek elől a magyar államnak sem szabad elzárkózni többé, egész más követelményeket intéz ma már az állam a társadalomhoz, a társadalom az államhoz, mint minöket mi ismerünk. Más államokban hasonlíthatatlanul jobb körülmények középett mennyi minden történik a nemzetiség megerősítésére; benünket, mintha a kígyó büvölt volna meg és e nagy kérdéssel szemben mozdulatlanok vagyunk. Nincs szeri száma, hogy hányszor utaltunk rá, hogy a kereskedelem és ipar nem magyar, hogy nemzetiségünk határai nincsenek védve, nem hogy tulterjeszkedni tudunk, de még a becsapásokat sem tudjuk kellően visszaverni. Nepoktatási, közegészségi viszonyaink erőteljes fejlesztésre szorulnak, mindeunek elhanyagolása csak államanyunk anyagi és erkölcsi sulyát kisebbiti.

A kivándorlás a mi gyér népességű hazánkból egyenesen abszurdum s ez oly égető kérdés, hogy a béke helyreálltával alig van sürgősebb tennivaló, mint e nagy kórnak a lehető meggátlása. Az ami az emberi testnek az askór, vagy az elvérzés, az nekünk állami és nemzeti létünket illetőleg a kivándorlás. A valutarendezés égető kérdés, ez lenne alapja államunk teljes gazdasági függetlenítésének, míg ez nem válóság, minden egyes más projektum üres frázis, a valutarendezés vonja maga után szükségkép többi gazdasági óhajaink életrekelését, hová p. o. mielőbb külön magyar nemzeti bank is sorolandó.

Amivel pedig minden további nélkül le kell számolnunk, az a szociálizmus. Anglia és Franciaországban, ugy Németországban ez már nem baj, nem csapás, nem félelem, ez már ott, az állami élet kiegészítő alkateleme, a parlamentnek ott már a szociálisták számottevő elemei, az államélet minden mozzanatát már a szociálizmus folyton fejlődő alapelvei szerint irányítják, az intézményekben már a szociálizmus alapelvei mindinkább és inkább tért foglalnak, magának a társadalomnak teljes átalakulása a szociálizmus tendenciája szerint kezdetét vette, a társadalmi fejlődés a szociálizmus tételei életképesége és lehetősége szerint történik. A mi társadalmunk még 1847-ben él, az előítéletek özöne, a rossz felfogások halmaza még gátolják hat minden nagyobb fellendülésre.

A hitelrendszer, a biztosítási ügy állami rendezése, a kötött birtokok mozgósítása az egyéniség értékének megbecsülése, a munka tiszteltetésben tartása, a munkások anyagi és szellemi életének emelése, mind oly égető kérdések, hol minden mulasztás súlyosan megboszulja magát. Az általános szavazati jog önmagában véve még nem elég, de módot nyújt, hogy ama nagy reformkövetelmények mihamarább érvényesüljenek, módot nyújt arra, hogy a „nemzet gerincz“ a kis emberek hangja és érdeke ne enyészessen el többé a régi kor jogászai és parlamentáris életének formái közt.

Ezt várjuk mi az érából, ezért küzdünk évek hosszú sora óta, az igazi tiszta demográczia foglalja el már egyszer helyét s ennek szelleme regenerálja korhadat intézményeiket, új eszmék, új emberek, új irányokra van nekünk szükségünk.

De ha a nemzet ismét belenyugszik abba, hogy jogai biztosítvák, hogy az alkotmány külföldi megtartatnak, míg a társadalmi fejlődés megakad s a középkor kódébe burkolózik, akkor kárba veszett a nagy küzdelem, a nemzeti ügy diadala pírhuszi győzelem, a nemzet romlását mi sem tartja fel s be fog teljessédni aminek beteljesedni kell.

A választási rendelet.

A hivatalos lap utolsó közleménye gróf Andrássy Gyula belügyminiszternek a központi választmányokhoz intézett körrendelete:

39,200 — 1906.

Körrendelet

valamennyi központi választmányoknak. Ó császári és apostoli királyi felsége a jövő 1906—1911 iki országgyűlést az 1906. évi május 19-ik napjára legkegyelmesebben egybehívni méltóztatván: egyidejűleg intézkedtem, hogy a kegyelmes királyi meghívólevelek a törvényhatóságoknak és az önálló képviselőküldösi joggal felruházott városoknak, illetve községeknek a mai napon megküldessenek. Tekintettel ezen legfelsőbb elhatározásra, az 1874. évi XXXIII. t. c. 56.§-ának rendelkezéséhez képest az általános képviselőválasztások megtartására a folyó évi április hó 29-ik napjától bezárólag május 8-ik napjáig terjedő tiznap határidőt tűzöm ki.

Midőn erről a czímet értesitem, egyuttal felhívom, hogy az idézett törvény-cikk 57. és 58. §§-aiban foglalt rendelkezésekhez képest a kegyelmes királyi meghívólevelnek a közgyűlésben (képviselőtestületben) történt kihirdetése után következő napon okvetlen összeülvén, az általános választások napját a fentebb meghatározott tiznap határidőn belül tizze ki s az 1874. évi XXXIII. törvény-cikk 59., 60., 61. §§-ok szem előtt tartása mellett

tegye meg mindazokat az intézkedéseket, melyek a czim feladatát képezik, egyidejűleg az idézett törvényezik 62 § a értelmében, ugy ezen törvényezik 68. és 75. §§-ai, valamint az 1899. évi XV. törvényezik 153., 155. és 156. §§-aira való figyelemmel az előirt tartalmu hirdetmény ki bocsajtasáról gondoskodjék s annak szövegét a vonatkozó ülési jegyzőkönyvbe szó szerint vegye fel.

Mint hogy a most megtartandó általános képviselőválasztások alkalmával ugyan azok az irányadók, amelyek a két legutóbbi általános képviselőválasztás alkalmával már érvényben voltak ezuttal a részletekre kiterjedő utasítás mellőzésével a czimet hivatali elődeimnek az 1901. évi január hó 4-én 292. szám alatt kibocsajtott körrendeleteiben foglaltak szigorú betartására hívom fel.

Az országgyűlési képviselőválasztások megtartására vonatkozó összes intézkedéseit pontosan feltüntető ülési jegyzőkönyvek másodpéldányát esetről-esetre, legkésőbb azonban az ülést követő napon, mulhatlanul terjeszse föl.

Budapest, 1906. évi április hó 8.

Andrássy Gyula, s. k.

HIREK.

— **Hymen.** Horváth László kir. adóhivatali tiszt, a helybeli fiatalság egyik rokonszenves tagja, eljegyezte Pálkás András helybeli földbirtokos kedves és házas leányát Irénkát.

— **Április tizenegyediké.** Az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulója alkalmából tegnap, április 11-én ünnepélyes istentisztelet volt a helybeli róm. kath. szentegyházban. Az istentiszteleten a helybeli összes hatóságok és testületek hivatalosak voltak.

— **A káresztynői szövetség** kedves kötelességének tartja, hogy mind azon hölgyeknek, és uraknak, a kik az Április 5-iki vallásos estélyen közreműködnek, s ez által a szövetség és a közönség gazdaságos céljainak szolgálatot tettek — ez uton is hálás köszönetét nyilvánítsa.

— **Tulipán kabinet.** Mint kabinetváltózáskor rendszeren, most is vannak, akik abban találják örömeiket, hogy az új kabinet névsorából valamely aktuális, vagy jellemző szót állítsanak össze. Most eléggé sikerült aktuálisan is, jellemzően is hét miniszter nevéből a tulipán szót össze állítani következőleg:

Kossuth Ferenc,
Gróf Andrássy Gyula
Wekerle Sándor
Gróf Zichy Aladár
Polónyi Géza
Darányi Ignác
Gróf Apponyi Albert.

— **Betörés.** Alig öt napja, hogy betörést követtek el a Kiadói nyomdában, mely a Jung-féle házban van, nem ugyan lopási szándékkal, hanem, hogy pusztítsanak és romboljanak, amint ezt a tettes szedők bevallották. Most újból betörték a Jung házban levő és Angner tulajdonát képező fióküzletbe, de itt már megdézsmáltak a pénzesfiókot 80 korona erejéig, több üveg rumot, szardiniát és más dolgokat vittek el. A betörés a folyósó felől történt az ajtó feltörése által és ugy hatoltak be az üzletbe. Miután az épület kapuja be volt zárva, csakis ugy történetelt a betörés az udvarfelől, hogy kapuzárás előtt belopództak a betörők. A rendőrség a betörés bejelentése után nyomban a helyszínére ment és a nyomozást bevezette. Dicséretére legyen mondva, ezuttal is a legteljesebb eredménnyel járt a lelkiismeretes kutatás, mert a tettesek már kézrekerültek. Két faczér munkás Kasztori András borbélylegény és Mayer Péter kovácslegény voltak a tettesek. Feszítők vassal és zsákkal felfegyverkezve jelentek meg a színhelyen és mikor minden csendes volt a házban, hozzáfogtak a munkához. A zsákmányt zsákba rakták, a pénzt zsebbe és a Frommari-féle fodrász üzleten keresztül, a hol

az ott alvó inas eresztette keresztül, eltávoztak Mayer lakására osztozkodni. Mivel tul sokat szedtek össze az üzletben, a felesleges terhet bedobták a closetbe. A tettesek a betörést beismerték. Nem mulaszthatjuk el, hogy újból ne mondjunk a rendőrségről dicséretet, mely erélyes és gyors eljárásával a tetteseket oly hamar kézre kerítette. Az ilyen fellépés és gyorsaság feltétlen elismerést és dicséretet érdemel.

— **Leányrablás.** Mint Tomasevácáról jelentik, Obadzián Babilista parasztagyazda Zsivána nevű 18 éves leányát elrabolták. A leány eset-féle a mezőről igyekezett hazáig, mikor elébe vágatott kocsin Dimitrijevic Neszor, Aposztolov Frigyes és Trifunác Sebő, a leányt lelővéssel fenyegették, majd felkapva a kocsira, Számosra hurcolták, hol egy ismerősük házába elre tették. A leányrabló legényeket a csendőrség még másnap kinyomozta és letartóztatta.

— **Hamis pénz.** Popovics Szamailla giládi lakos hamis ötkoronásokat és Branku Péter kistopoloveci földműves hamis forintokat hozott utóbbi időben forgalomba. A csendőrség letartóztatta őket, de ők azt állítják, hogy a pénzt nem ők gyártották, csak tul akartak rajta adni. Most a nyomozás abban az irányban folyik, ki készítette a hamisítványokat.

— **Választási mozgalmak.** A változott viszonyoknál fogva és azáltal, hogy a képviselő választások kiirattak, megindultak a választási mozgalmak és mindenfelé megtörténnek az egyes pártok által a kerületekben a jelölések. Választókerületünkben is megtörtént az első jelölés, mely tekintve a személyt és azt a corifeust, aki jelölte azt a személyt, bizonyára élénk érdeklődést fog kelteni azokban a körökben, ahol értékelni tudják, hogy micsoda kvalitású legyen az, aki városunkat képviselni akarja és illő reverenciával veszik tudomásul. Ez a jelölt: Balázs Jenő és jelölte: Schrottman Armin, a szocialisták vezetője. Ez a legújabb hír.

Nyiltér.*)

Balázs Jenő nyomdatulajdonos úrnak

Helyben.

Kötelességemnek tartom, hogy az Ön szemforgató jezsuitakodására, melyelyegylüst alatt az excedáló munkásokat az elkövetett betörésért a legnagyobb mértékben elítéli, de egyuttal hazug vádoskodással konstatálja, hogy a dolog egyik helybeli nyomdász nyakassága folytán fejlődött odáig, mert nem tudott megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy munkásainak tisztességes fizetést adjon.

Nohát ez hazugság! Mert nem áll, hogy nem akartam volna tisztességes fizetést adni. A munkásokkal én is megegyeztem és megegyezésünket aláírtuk mindannyian, munkások és én a hatóság előtt. Hát miért hazudik a tollával mégis? Mit akar?

Ugyan minek avatkozik olyan dologba, a mihez nem ért. Maradjon a kaptafájánál és suszterkedjen ott és ne akarjon nyomdász lenni, mert ahhoz maga nem ért.

Ismerem én jól, hogy milyen hálás tud lenni a vett jó tettért. Ugye elfelejtette, hogy dr. Fenyo ügyvéd úr közvetítésére adtam Önnek részvonalokat kölcsön, de soh'se adta azokat vissza. Most ezért a szivességemért a munkások előtt akar gyanusítani?

Tisztességes fizetést mindig adok és adtam is és szivesen látom a konkurrencziát, ha az szakember, de maga minden, csak nem szakember! A munkásokat bolondítani nem szokásom és nem akarok senkinek sem ártani oly módon, hogy egzisztenciáját is tönkre akarjam tenni. Hogy meddig fog még ily módon létezni, azt nem tudom, de hogy a nemezis utól fogja érni, ha tovább is így garázdálkodik —, az bizonyos.

Mindent megzabálni akarni, az a legnagyobb telhetetlenségre vall.

Még egyszer mondom, maradjon a

kaptafájánál, a munkásaimmal majd én fogok egyezni és nem maga, akinek a közvetítésére nem szorultam.

Nagykikinda 1906. ápril 11.

Milenkovits István.

Balázs Jenő úrnak

Helyben.

Kenyéririgysége, mely határt nem ismer, a legféktelenebb dolgokra ragadtatja és ezen féktelenségében határt nem ismerő szemtelenséggel egyszerre a munkások barátjává szegődik abban a hitben, hogy ezeket eszköz gyanánt fel fogja használni saját önző céljai elérésére. Csak hogy ez nem sikerül.

Ugyan mondja csak tisztelt (?) erkölcsös szősz, hogy micsoda morális alappal bír az olyan ember, aki az olyan eljárást helyeselni tudja, amelyet a szedők elkövettek? Mert ön helyesli eljárásukat, amikor konstátál.

Mi köze Önnek ahhoz, ha én a Torontáli Közönyt, melynek szerkesztője pontosan és rendszeren fizet — kizsedetem?! Tehet valaki arról, hogy amint mondta, ön nem tud a lapjával egzisztálni? — Teljes életemben nehéz munkával kerestem a kenyerem és tudom mi dukál egy jó munkásnak, de Önnek, aki teljes életében soh'se dolgozott, milyen fogalma lehet és van arról, hogy mit érdemel egy munkás?!

Adok és akarok is adni tisztességes fizetést és hogy komolyan gondolkodom, ime itt a nyilvánosság előtt teszem meg kijelentésemet:

Kívánom a munkások részére a nyolc órai munkaidő bevezetését és a heti 24 korona minimumot.

Ha ön oly nagyon törli magát a munkásokért, hát adja meg ezt a ajánlatot fizetés. Én aláírom a három 8-ast. Nyolc órai munka, nyolc órai szórakozás és nyolc órai pihenés.

Ha ember, tegye meg ezt.

Ha ezt nem teszi meg, akkor ne akarjon apostol lenni és ne tegyen nagyhangzú kijelentéseket azért, hogy szépitse magát a munkások előtt, mert ezek a kijelentések majd egyszer a torkára forrnak.

Nagykikinda 1906. ápril 11.

Szegyákov Milán.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

KEMÉNY JÁNOS.

Hirdetés.

A vásár utcában néh. Muschong István tulajdonát képező

polgári korcsma

azonkívül egy ház, szőlő és

szántóföldek

szabad kézből eladó.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

Schmidt József

földbirtokos, gyám.

(Vásár-utca.)